

ĐỘI NGŨ GIẢNG VIÊN THÔNG TIN – THƯ VIỆN VỚI NHỮNG YÊU CẦU NÂNG CAO CHẤT LƯỢNG ĐÀO TẠO

PGS.TS. Nguyễn Thị Lan Thanh*

Nhìn lại kết quả đào tạo nguồn nhân lực thông tin - thư viện trong những năm qua, chúng ta không khỏi tự hào về những thành tích mà chúng ta đã đạt được. Đó là việc chúng ta đã đào tạo và bồi dưỡng được một đội ngũ cán bộ, viên chức đang phục vụ trong ngành thông tin - thư viện ngày một đông đảo hơn về số lượng và ngày càng hoàn thiện hơn về chất lượng, góp phần phục vụ thông tin nhanh chóng, đầy đủ và chính xác cho các ngành nghề trong xã hội. Với những đóng góp như vậy, trong một chừng mực nhất định xã hội cũng đã ghi nhận công lao đóng góp của nguồn nhân lực thông tin - thư viện đối với sự phát triển của đất nước.

Có được nguồn nhân lực thông tin - thư viện như vậy là nhờ một phần lớn ở công lao dạy dỗ của các thầy, cô giáo - những người không quản vô vàn khó khăn vất vả của đời thường vượt lên chính mình để truyền đạt những kiến thức, kỹ năng mà họ đã tích lũy được trong nhiều năm tháng cho người học.

Thật vậy, với một đội ngũ giảng dạy cơ hữu và kiêm nhiệm qua nhiều thế hệ, tuy không nhiều song tất cả đều hết lòng vì người học. Điều đó thể hiện ở sự tâm huyết, trăn trở với những

* Nguyên Phó Hiệu trưởng Trường Đại học Văn hoá Hà Nội.

bài giảng trên lớp, sự say sưa, miệt mài giúp người học nghiên cứu giải quyết các đề tài khóa luận cử nhân, luận văn thạc sỹ... Cho đến ngày hôm nay, sau nhiều năm cống hiến sức lực cho việc đào tạo nguồn nhân lực thông tin - thư viện đã có nhiều thầy, cô giáo về nghỉ theo chế độ và cũng có thầy, cô giáo ra đi mãi mãi... song trong tâm trí của biết bao nhiêu thế hệ học trò vẫn không thể nào quên hình ảnh thân thương của người thầy, người cô đã từng dìu dắt họ vững chãi, chắc chắn bước vào nghề thông tin - thư viện. Đó là nghề không mang lại lợi ích kinh tế trực tiếp song lại là nghề mang lại những giá trị gián tiếp không kém phần quan trọng cho việc phát triển kinh tế - xã hội của đất nước.

Có thể nói, công lao dạy dỗ của các thế hệ giảng viên thông tin - thư viện là vô cùng to lớn. Nói một cách khác, vai trò của các thầy, cô giáo là không thể phủ nhận. Trong bối cảnh nâng cao chất lượng giảng dạy như hiện nay thì vai trò của các thầy, cô giáo lại càng to lớn hơn bao giờ hết. Vì nó đòi hỏi các thầy, cô giáo phải nghiên cứu và làm việc nhiều hơn để không ngừng tự nâng cao trình độ của mình đáp ứng những đòi hỏi của xã hội là đào tạo một nguồn nhân lực thông tin - thư viện có trình độ chuyên môn vững vàng, có khả năng ngoại ngữ và tin học để làm chủ được những thay đổi của nghề nghiệp trước yêu cầu ứng dụng công nghệ thông tin vào hoạt động thông tin - thư viện. Nói một cách khác, là đào tạo nguồn nhân lực thông tin - thư viện có đầy đủ những phẩm chất mới để có thể đứng vững trong môi trường thông tin - thư viện hiện đại. Bởi vậy, để nâng cao chất lượng giảng dạy, đội ngũ giáo viên nói chung và đội ngũ giảng viên thông tin - thư viện nói riêng không thể không hoàn thiện mình trước những yêu cầu nhất định của sự nghiệp đào tạo nguồn nhân lực nói chung và nguồn nhân lực thông tin - thư viện nói riêng cho đất nước.

Để thực hiện được các yêu cầu này, theo tác giả không phải là điều dễ dàng đối với mỗi chúng ta. Bởi đội ngũ của

chúng ta cũng còn khá nhiều bất cập. Chỉ đơn cử một ví dụ về cơ cấu nguồn nhân lực giảng viên thông tin - thư viện không đồng đều cũng đã thấy được khó khăn của vấn đề đặt ra. Thứ nhất, không kể số lượng các thầy, cô giáo thông tin - thư viện ở các trường trung cấp, cao đẳng ở địa phương thì số lượng các thầy, cô giáo ở các cơ sở đào tạo đại học của cả nước cũng chỉ có khoảng 100 người. Thứ hai, số lượng các thầy, cô giáo có học hàm, học vị có khoảng 20 người, chỉ chiếm 20% trên tổng số các thầy, cô giáo. Trong số đó lại có khoảng 50% số thầy, cô giáo đã và sắp về hưu. Đội ngũ này có ưu điểm, tích lũy được nhiều kinh nghiệm giảng dạy. Tuy nhiên đội ngũ này đã từ lâu hầu như không được bồi dưỡng, nâng cao về kiến thức cũng như kỹ năng thực hành. Thứ ba, đội ngũ giáo viên trẻ chiếm đa số. Họ có ưu điểm có sức khỏe, năng động và nhiệt tình. Tuy nhiên, thiếu kinh nghiệm giảng dạy và chưa có nhiều kiến thức thực tế...

Nêu vấn đề ra như vậy để thấy, cho dù khó khăn đến mấy thì với một đội ngũ giảng viên như vậy, chúng ta không thể không kiên quyết thực hiện các yêu cầu đặt ra. Chính vì thế, để có thể thực hiện được yêu cầu đặt ra, mong sao các thầy, cô giáo trước hết cần nhận thức được tầm quan trọng của việc nâng cao tính chuyên nghiệp của hoạt động giảng dạy. Điều này thể hiện ở chỗ, người giáo viên phải là người có trình độ chuyên môn, hiểu biết sâu về lĩnh vực chuyên môn được phân công giảng dạy. Đồng thời phải là người say sưa, nhiệt tình và tâm huyết với công việc. Nói một cách khác, tính chuyên nghiệp của hoạt động giảng dạy đòi hỏi không chỉ bản thân hoạt động đó phải được thực hiện một cách bài bản mà những người thực hiện nó vừa phải có trình độ, kiến thức về lĩnh vực giảng dạy, vừa phải có sự say mê, ham muốn tìm tòi sáng tạo để thực hiện hoạt động đó ngày một tốt hơn.

Để nâng cao tính chuyên nghiệp của hoạt động giảng dạy. Với kinh nghiệm của bản thân, tác giả xin nêu ra một vài ý kiến xoay quanh việc thực hiện một số yêu cầu để các thầy, cô giáo cùng tham khảo:

- Về kiến thức: đòi hỏi người giảng viên phải am hiểu những vấn đề mình trình bày để có thể gợi mở nhiều hướng suy nghĩ cho người học. Đồng thời phải xác định rõ mục đích và yêu cầu phải đạt được trong mỗi tiết giảng, buổi giảng. Điều đó có nghĩa là, phải xác định được những kiến thức và kỹ năng gì người học sẽ thu được sau mỗi tiết giảng, bài giảng. Muốn làm được điều này, người giảng viên phải rèn luyện kỹ năng soạn giáo án một cách cẩn thận, kỹ lưỡng trước mỗi buổi lên lớp. Đồng thời khi kết thúc mỗi buổi thuyết trình cần tóm lại những ý chính của bài giảng và nêu ngay các câu hỏi để sinh viên suy nghĩ về những kiến thức mà mình vừa tiếp thu. Điều này sẽ giúp cho sinh viên hiểu sâu thêm bài.

- Về kỹ năng thực hành: đòi hỏi người giảng viên phải có năng lực thực hiện, giải quyết tốt các bài tập. Đây là năng lực rất cần thiết đối với việc dạy nghề cho người học. Nếu người giảng viên có kỹ năng thực hành thành thạo về chuyên môn sẽ giúp người học tiếp thu một cách nhanh chóng và ghi nhớ rất lâu về cách thức, phương pháp mà người giảng viên sử dụng để giải quyết các dạng bài tập. Đặc biệt là các bài tập khó, sinh viên rất cần sự giúp đỡ của người thầy. Khi đó năng lực giải quyết các bài tập thực hành của người thầy sẽ khiến cho sinh viên thích thú và mong muốn học để đạt được như thầy. Điều đó sẽ kích thích việc học. Ngược lại, người học sẽ cảm thấy mơ hồ vì người thầy chỉ có thể nói mà không có khả năng thực hiện. Để tránh được điều này, đối với các bài tập thực hành người thầy phải giải bài mẫu trước khi yêu cầu sinh viên giải bài tập. Trên cơ sở những bài mẫu,

người thầy yêu cầu học viên nhận xét, đánh giá và cho ý kiến của bản thân. Đồng thời đề nghị học viên nêu các ví dụ khác và tự giải quyết. Các bài tập do học viên làm phải được các học viên khác góp ý kiến cũng như những nhận xét đánh giá của các thầy, cô giáo. Với cách làm như vậy sẽ giúp học viên hiểu được phương pháp tiếp cận cũng như giải quyết những vấn đề tương tự.

- Về nghệ thuật giảng dạy: đòi hỏi người giảng viên phải thu hút được người học bằng các phương pháp giảng dạy giàu tính sáng tạo như sử dụng phương pháp thuyết trình, thảo luận, khảo sát thực tế, làm bài tập nhóm, giải quyết tình huống... đồng thời phải biết chọn lọc những phương pháp phù hợp với yêu cầu của môn học và biết sử dụng nó một cách có kết quả. Bên cạnh việc sử dụng các phương pháp giảng dạy phù hợp cần sử dụng các ví dụ thực tế sinh động để minh họa kết hợp với cách truyền đạt rõ ràng, khúc triết sẽ làm cho những vấn đề khó hiểu, nặng nề trong nghiệp vụ trở nên nhẹ nhàng, thoải mái. Một điều quan trọng không thể thiếu cho mỗi buổi giảng đó là tạo một bầu không khí lớp học thân thiện, cởi mở, tránh căng thẳng và áp lực, nhất là cách áp đặt từ phía thầy, cô giáo. Điều đó sẽ mang lại kết quả rất tốt cho việc giúp người học hiểu bài học một cách dễ dàng, tạo hứng thú đối với môn học.

- Về phẩm chất đạo đức: đòi hỏi người giảng viên phải thật sự là tấm gương để người học nể và trân trọng, phải hết lòng vì người học. Đồng thời phải thường xuyên rèn luyện tác phong đến lớp đúng giờ, đảm bảo dạy đầy đủ kiến thức cho người học, không tiêu cực, gây khó khăn cho người học... chỉ có như vậy trong mắt của người học mới có được hình ảnh về một người thầy có uy tín, đáng kính nể.

Tóm lại, trên đây là đôi điều trao đổi cùng đồng nghiệp. Những vấn đề này chắc chắn là không mới. Song vấn đề cần nói ở

đây là, chúng ta cần vận dụng sao cho có hiệu quả và đừng bao giờ chủ quan cho rằng những yêu cầu đó là không cần thiết. Bởi vì những điều chúng ta cho rằng không cần thiết thì lại là cái mà học viên rất cần, thậm chí là họ cần đến từng chi tiết. Và nếu chúng ta thực hiện tốt các yêu cầu đó sẽ giúp ích rất nhiều cho người học trong hoạt động nghề nghiệp mai sau của họ. Có thể còn có rất nhiều vấn đề khác cần trao đổi. Song có lẽ thực hiện tốt các yêu cầu trên cũng là điều thật sự đáng quý đối với mỗi chúng ta. Thiết nghĩ, chúng ta thường đánh giá người học và đánh giá đồng nghiệp mà ít nhìn thấy chính mình. Bởi vậy, việc luôn luôn xem xét mình và đối chiếu với những đòi hỏi của thực tế để tự mình bổ sung những khiếm khuyết là điều hết sức cần thiết. Mong rằng những điều trao đổi trên đây sẽ được các thầy, cô giáo đồng tình và ủng hộ.